

Sakspapir

Sakshandsamar	Arkiv	ArkivsakID
Jarle Lunde	K3-&13, K2-L12	24/593

Saksnr	Utval	Type	Dato
015/24	Ryfylke vassområdeutval	PS	14.10.2024

Uttale til revisjonsdokument for Røldal-Suldal-reguleringa i Ullensvang og Suldal kommunar, og søknad om konsesjon til bygging av fem nye kraftverk i dei same vassdraga. Vassmiljø.

Forslag til vedtak

Ryfylke vassområdeutval uttaler seg i lys av vassmiljø og vassforvaltning.

1. Vassområdeutvalet legg til grunn at standardvilkår for naturforvaltning innførast for RSK-anlegga. Desse vilkåra er viktige for å bidra til å minimera negative konsekvensar gjennom heimelen for å påleggja biologiske undersøkingar, utsetting av fisk og habitattiltak.
2. Utbyggingsløysinga som inkluderer Nordmork kraftverk synes å vere ei god løysing da dette inkluderer minstevassføring betydeleg over dagens lavvassføring i Roalkvamsåa. Dette vil vere særskilt viktig for staura av nasjonal verdi. Det er rimeleg at minstevassføring skal gjelde frå det tidspunkt Suldal 2B kraftverk blir sett i drift, likevel innanfor ein periode på 5-7 år gjeldande frå konsesjonsdato.
3. Dersom Nordmork kraftstasjon ikkje blir bygd, må ei miljøtilpassa vassføring i Roalkvamsåa gis på anna måte gjennom vilkårsrevisjon. Dette må vere innan 2033 jamfør måloppnåing for regionalplan for vassforvaltning. Dette kan til dømes vere slepp frå Kvanndalsfoss.
4. Det må vere eit vilkår om miljøtilpassa vassføring i Brattlandsdalsåa. Dette vil vere viktig for staura av nasjonal verdi, samt laks. Det må utgreiast nærare om vassføringa bør komme frå Røldalsvatnet og dermed gi ei minstevassføring gjennom heile dalføre, eller om ein skal pumpe vatn opp frå Suldalsvatnet (om lag 700 m) slik Lyse kraft beskriv.
5. I samband med minstevassføring i Roalkvamsåa og Brattlandsdalsåa må det også gjennomførast habitatforbetrande tiltak. For å optimalisere vassmengda/habitatet bør det vere eit prøvereglement før ein vedtek endeleg minstevassføring.

6. Lyse Kraft vurderer slepp frå Stølsåa som ei dårleg løysing for å betre forholda for storaure og laks. Vassområdeutvalet støttar dette, men desto viktigare er det med miljøtilpassa vassføring i Brattlandsdalsåa.
7. Minstevassføring må vurderast i Storelva i Røldal. For vidare vurdering må det gis pålegg om eit betre kunnskapsgrunnlag om vassførekomsten. Det må greiast ut kva konsekvensar nye utbyggingsplanar vil ha og om det bør innførast minstevassføring og/eller andre tiltak.
8. I tilknytning til vilkårsrevisjonen må det påleggast Lyse Kraft å innhente eit tilfredsstillande kunnskapsgrunnlag om alle vassførekomstane i konsesjonen, inkludert dei som har fått fastsett mindre strenge miljømål (MSM) etter vassforskrifta.
9. For Isvatnet vil opphøyr av regulering gi forbetring for fisk og vassmiljø. Vassområdeutvalet støtter opp om dette. Vassområdeutvalet er meir skeptiske til bekkeinntaket i Tverrelva og ber NVE vurdere om det ikkje er betre om elva får ha god økologisk tilstand å drenere til magasinet Sandvatn som i dag.
10. I Holmavatnet må det stillast vilkår om ei manøvrering som sikrar skjoldkreps og dermed opprettheld viktige delar av dietten for aure i vatnet. Dette vil vere eit avbøtande tiltak som reduserer dei negative sidene ved ei ytterlegare regulering.
11. NVE må pålegge Lyse kraft ei utgreiing som svarar ut korleis endra vasslipp i Suldalsvatnet kan påverke vassstemperatur, og dermed miljø- og fiskeforhold i Suldalslågen. Dersom det er slik at endra vasslipp etter søknad kan endre temperaturforhold i Suldalslågen i negativ retning, må det innførast vilkår som gjer at dette kan snuast i positiv retning.

Sand, 16.10.2024

Vedlegg:

Høyring av revisjonsdokument for Røldal-Suldal-reguleringa i Ullensvang og Suldal kommunar, og søknad om konsesjon til bygging av fem nye kraftverk i dei same vassdraga RSK Opprusting og utvidelse RSK - KU Fagrapport fisk ferskvannsorganismer og vannmiljø

RSK Konsesjonssøknad for opprusting og utvidelse av Røldal Suldal kraftverk

RSK Revisjonsdokument for Røldal Suldal kraftverk

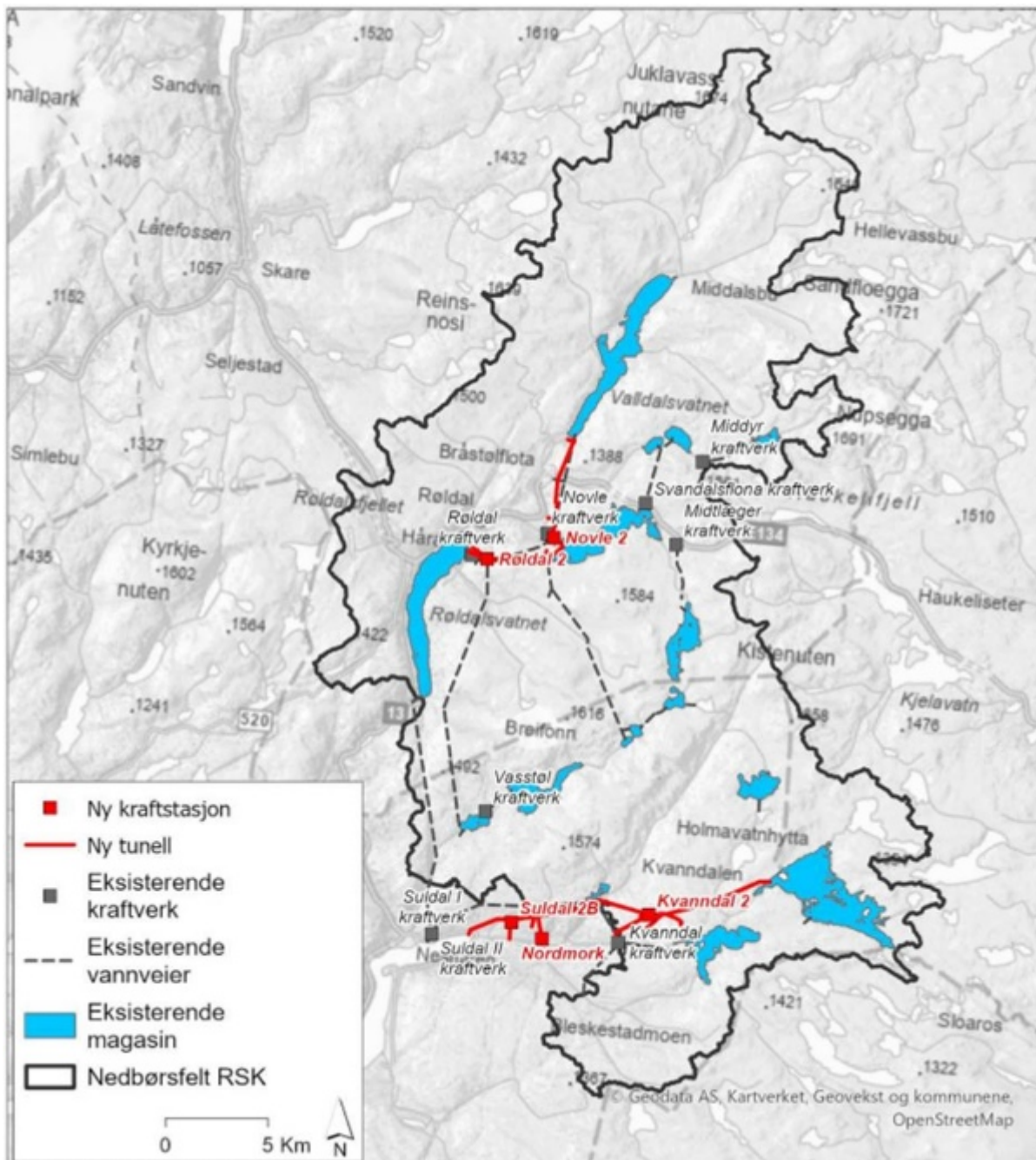
Samandrag

NVE vedtok den 17.03.2022 at konsesjonsvilkåra for reguleringa av Røldal-Suldalsvassdraget skal reviderast. På bakgrunn av krav frå vertskommunane har Røldal Suldal kraft (RSK) utarbeidd eit revisjonsdokument. I tillegg har RSK sendt inn ein søknad om konsesjon til å byggje og drive fem nye kraftverk, der tre er pumpekraftverk. Kraftverka vil nytte dei same reguleringsmagasina som eksisterande kraftverk, men gje ein langt meir fleksibel produksjon av kraft.

Revisjonsdokument og søknad er no sendt ut på offentleg høyring. Ryfylke vassområdeutval skal ikkje gi uttale til prosjektet totalt sett, men i lys av vassmiljø og vassforvaltning. Sekretariatet meiner mange løysingar er gode i prosjektet, men peikar og på forhold som bør betrast.

Saksopplysningar**Bakgrunn**

NVE vedtok i 2022 at konsesjonsvilkåra for reguleringa av Røldal-Suldalsvassdraget skal reviderast. På bakgrunn av kravet om vilkårsrevisjon frå Ullensvang og Suldal kommunar og føringar frå NVE har Lyse kraft, på vegne av RSK DA, utarbeidd eit revisjonsdokument som omtalar reguleringane, og vurderer dei ulempene ein er kjend med. I tillegg har selskapet sendt inn ein søknad om konsesjon til å byggje og drive 5 nye kraftverk. I vestre vassdrag er dette Røldal 2 pumpekraftverk og Novle 2 pumpekraftverk. I austre vassdrag er det Kvanndal 2 pumpekraftverk, Suldal 2B kraftverk og Nordmork kraftverk. Kraftverka vil nytte dei same reguleringsmagasina som eksisterande kraftverk, men gje ein langt meir fleksibel produksjon av kraft.

Oversikt over eksisterende og nye kraftverk, vassveger og reguleringsmagasin. Kjelde: Norconsult Konsekvensutredning R04

Totalt vil den omsøkte utbygginga gi ei auke av effekt på 665 MW, som er meir enn ei fordobling av noverande kapasitet, der 500 MW er pumpekapasitet. Samla sett vil den omsøkte løysinga i tillegg gi brutto ca. 800 GWh auka årleg kraftproduksjon. Nettoproduksjon vil gå ned med 119 GWh.

Når det gjeld detaljar omkring plan, inkludert kart og grunngjeving for tiltaket, blir det vist til søknad.

Hydrologiske endringar vestleg vassdrag

- Votna kan få hyppigare variasjonar i magasinfullingsgrad og periodar med nedtapping til låge vasstandar på hausten.

- Røldalsvatnet vil i større grad enn Votna behalde dagens mønster for magasinfylling, men og Røldalsvatnet kan få periodar med lågare fyllingsgrad på hausten enn det som er vanleg i dag
- For Valldalsvatnet er det liten forskjell mellom forventa framtidig køyring (BaseCase) og situasjonen etter utbygging av dei nye kraftverka
- Med veksling mellom fylling og tapping frå magasinerna er det forventa at isforholda på magasinerna blir meir uforutsigbare.

Hydrologiske endringar austleg vassdrag

- Holmavatnet vil få endra regulering frå 10 meter til 15 ved at senker lågaste regulerte vasstand. Dei nye kraftverka vil også medføre at endringane i magasinvasstand kan skje raskare.
- Isvatn vil ikkje lenger tappast ned om vinteren, og vatnet vil få ein sjølvregulering som gjer at vasstanden vil ligge på ca. kote 1294 heile året.
- Nedstrøms nytt bekkeinntaket i Tverråna vil det bli ei fast minstevassføring på 100 l/s heile året
- Nordmork kraftverk er planlagt køyrt slik at strekninga nedstrøms kraftverket, Nordmorkåa og Roalkvamsåa, vil være sikra ei minstevassføring på 1,0 m³ /s heile året

Bortsett frå magasinerna som er direkte knyt til pumpekraftverka er det ikkje forventa at det vil bli vesentlege endringar i magasinfyllinga i forhold til i dag. Jamfør konsekvensvurdering har desse magasinerna fått «Ubetydeleg konsekvens».

Konsekvensutgreiing (KU)

Det er gjennomført konsekvensutredning av tema landskap, naturmiljø, kulturminne og kulturmiljø, friluftsliv, fisk og ferskvassøkologi, vassmiljø, naturressursar og villrein. Disse viser at dei omsøkte prosjekta samla har frå positiv til middels negativ konsekvens for disse tema.

Konsesjonssøknad er samordna med pågåande revisjon av konsesjonsvilkår i eksisterande konsesjonar, slik at det er søkt å løyse erfarte miljøulempar med betre tilpassa manøvreringsreglement.

	Vestre vassdrag		Østre vassdrag	
	Kraftverk	Nettilknytning	Kraftverk	Nettilknytning
Fisk og ferskvannøkologi	Noe negativ konsekvens	Ingen konsekvens	Positiv konsekvens	Ingen konsekvens
Vannmiljø	Noe negativ konsekvens	Ingen konsekvens	Middels negativ konsekvens	Ingen konsekvens
Naturmangfold	Noe negativ konsekvens	Ubetydelig konsekvens	Middels negativ konsekvens	Noe negativ konsekvens
Villrein	Noe negativ konsekvens	Ingen konsekvens	Noe negativ konsekvens	Ubetydelig konsekvens
Landskap	Middels negativ konsekvens	Ubetydelig konsekvens	Noe negativ konsekvens	Noe negativ konsekvens
Kulturminner	Noe negativ konsekvens	Ubetydelig konsekvens	Noe negativ konsekvens	Ubetydelig konsekvens
Friluftsliv	Middels negativ konsekvens	Ubetydelig konsekvens	Middels negativ konsekvens	Ubetydelig konsekvens
Naturressurser	Middels negativ konsekvens	Ubetydelig konsekvens	Ubetydelig konsekvens	Ubetydelig konsekvens
Klimagassutslipp	Noe negativ konsekvens		Middels negativ konsekvens	

Konsekvensvurdering for alle fagtema samla. Dei to øvste tema blir vidare tema i uttalen.

Ei skjematisk og samla konsekvensvurdering for alle fagtema er gitt i figuren ovanfor. Når det gjeld meir detaljert omtale av konsekvensar for vatn og vassmiljø blir det vist til vedlegg

- Fagrapport fisk, ferskvannorganismar og vannmiljø
- Søknad, side 92-100

Vurdering

Uttalen legg ikkje opp til ei heilskapleg vurdering av vilkårsrevisjon og søknad, men gjer ei vurdering i sett i lys av vassmiljø og vassforvaltning.

Naturforvaltningsvilkår

I samband med revisjon/konsesjon legg sekretariatet til grunn at standardvilkår for naturforvaltning innførast for RSK-anlegga. Desse vilkåra er viktige for å bidra til å minimera negative konsekvensar gjennom heimelen for å påleggja biologiske undersøkingar, utsetting av fisk og habitattiltak.

Røldal-Suldal og regional vassforvaltningsplan

Regional vassforvaltningsplan for Rogaland vassregion 2022 – 2027 er viktig i arbeidet for å betre vassmiljøet etter vassforskrifta. I planen er vilkårsrevisjon eit prioritert verkemiddel for å oppnå god økologisk tilstand/godt økologisk potensial. Røldal-Suldalsvassdraget er prioritert i planen.

Hovudformålet med en vilkårsrevisjon er å betre miljø- og naturforholda ved å avbøte ulemper og negative verknadar ved utbygginga.

I planen sitt tiltaksprogram er Suldalsvassdraget eit prioritert nedbørsfelt (anadrom sone). Behov for tiltak er oppgitt å vere habitatforbetrande tiltak og miljøtilpassa vassføring. Årsaka til prioriteringa er viktig laksebestand og viktig storaurebestand. I samband med RSK gjeld dette i praksis Roaldkvamsåa og Brattlandsdalsåa fram til fiskens vandringshinder.

I godkjenninga av regionalplanen har departementet fastsett høgare miljømål enn dagens tilstand for Roaldkvamsåa (vedlegg 2 i nasjonal godkjenning). Dette inneber at vassførekomsten treng nye tiltak som kan medføre tap av kraft for å oppfylle miljømålet. For Valldalsmagasinet er det fastsett miljømål høgare enn dagens tilstand basert på andre tiltak som ikkje medfører tap av kraftproduksjon (vedlegg 3 i nasjonal godkjenning). Om desse og andre tiltak faktisk skal gjennomførast blir vurdert etter sektorlovverket, altså i vilkårsrevisjonen og Lyse sin søknad om opprusting og utviding av RSK-anlegga.

Vurdering knytt til Roalkvamsåa og Brattlandsdalsåa (vilkårsrevisjon og OU)

Roaldkvamsåa og Brattlandsdalsåa er to elver som er godt dokumenterte som gyte- og oppvekstområde for storaure i Suldalsvatnet. Undersøkingane tyder på at heile eller i alle fall store delar av gytefiskbestanden i Suldalsvatnet nyttar dei to elvene. Bestanden har nasjonal verdi og er føreslått som eitt av totalt 12 vassdrag som skal definerast som nasjonale storaurevassdrag (Miljødirektoratet 2020). Som nemnd over har Klima- og miljødepartementet vedteke miljømål for Roalkvamsåa som inneber at vassførekomsten treng nye tiltak som kan medføre slepp av vatn .

Undersøkingar i seinare år har vist at eit fåtal gytelaks har vandra opp i Brattlandsdalsåa. Det er ikkje registrert lakseungar i Roaldkvamsåa. Det kan likevel ikkje utelukkast at laks kan gyte i og her år om anna. Forbetring av livsvilkåra for aure i Roaldkvamsåa kan også føre til auka tilstedeværelse og gytesuksess for laks. I denne samanheng er det også relevant at Miljødirektoratet har komme med pålegg til Statkraft (Ulla-Førre) om å undersøke og eventuelt utbetre laksens vandring forbi demninga på Osvad ved utløpet av Suldalsvatnet. Potensialet for vandrane fisk til elvene som drenerer til Suldalsvatnet kan dermed auke. Sandsfjorden er ein nasjonalt laksefjord, Suldalslågen er eit nasjonalt laksevasdrag.

Villaks er klassifisert som "nær trua" på Norsk raudliste for artar.

Dagens regulering har hatt og har svært stor negativ påverknad på dei to elvene, særleg Roaldkvamsåa som periodevis kan ha særst liten restvassføring.

Fagrapport (Sandem, K. 2020) gjennomført i samband med vilkårsrevisjonen viser at til at det viktigaste tiltaket for å auke fiskeproduksjonen i begge elver vil være å sikre tilstrekkeleg vassdekt areal gjennom heile året. Ei slik minstevassføring vil avhenge av aktuelle gode habitattiltak (miljødesign) sett opp mot nødvendig vassdekt areal.

For Roalkvamsåa heiter det: *For å oppnå relativt betydelige effekter av økt vannføring på aureproduksjonen vurderes størrelsen på nødvendig minstevannføring til 2-3 m³/s uten vesentlige fysiske tiltak, og 0,5-1 m³/s inkludert tiltak knyttet til sentrering av vannet i aktuelle segmenter, gyteområder tilpasset helårs vanddekke samt anleggelse av kulper.*

For Brattlandsdalsåa heiter det at flaskehalsen i nedre del av vassdraget i all hovudsak er knytt til mangel på stabile lågvassføringar gjennom heile vinteren og tørre periodar om sommaren. Ei vassføring på 2,5 m³/s vil dekke ca. halve elvetverrsnittet med vatn. Simuleringar av vassdekt areal har vist at vintervassføringar på over 1 m³/s i stor grad vil kunne redusere tørrleggingseffektar på gyteområde, og at vintervassføringar på over 2,5 m³/s vil kunne redusere slike tørrleggingseffektar i svært stor grad.

Lyse si løysing for Roalkvamsåa

Eit av dei planlagde nye kraftverka i konsesjonssøknad, Nordmork kraftverk, er planlagt for å legge til rette for slipp av minstevassføring på ein strekning i Roalkvamsåa (og Nordmorkåa) samstundes som det meste av kraftpotensialet i vatnet utnyttast på ei strekning med mindre verdi for fisk. Nordmork kraftverk er planlagt bygget saman med Suldal 2B kraftverk og får vatn frå tilløpstunnelen til Suldal 2B.

I tillegg til minstevassføring er det planlagt habitatforbetrande tiltak

Roalkvamsåa – sluttvurdering

Etter kravet frå kommunane i 2019 er det gjennomført undersøkingar som gjer at ein i dag har eit betydeleg kunnskapsgrunnlag om Roalkvamsåa og Brattlandsdalsåa, både om dagens tilstand og potensialet for betre økologisk tilstand. Regionalplan for vassdrag, samt fokuset dei seinare år på storaurebestandane i Norge, har styrka betydninga av å prioritere desse elvane.

Utbyggingsløysinga som inkluderer Nordmork kraftverk er klart positivt da dette inkluderer minstevassføring betydeleg over dagens lavvassføring i Roaldkvamsåa. Det skal også gjennomførast habitatforbetrande tiltak sett i forhold til ny vassføring. Dette er avgjerande

viktig for å utnytte den nye vassføringa på best mogleg måte. Det er her viktig at ein inkluderer sideløp og eventuelle sidebekker for å auke fiskeproduksjonen.

Minstevassføringa blir ikkje på heile strekninga frå Suldalsvatnet til definert vandringshinder. Kunnskapsgrunnlaget tilseier derimot at vassføringa vil vere i det området der fisk gyter i dag og der potensialet er størst. Det synes å vere ei god løysing.

For å unngå eit urimeleg høgt tap av kraft dei første åra legg Lyse til grunn at krav om minstevassføring skal gjelde frå det tidspunktet Suldal 2B kraftverk blir sett i drift, likevel innanfor ein periode på 5-7 år gjeldande frå konsesjonsdato. Sekretariatet meiner dette er rimeleg. Det må likevel understrekast at dersom det ikkje bli vedtatt konsesjon for Nordmork kraftstasjon, eller det av andre grunnar ikkje blir bygd, må det sikrast tilsvarande vassføring på andre måtar i Roaldkvamsåa. Dette må vere innan 2033 jamfør måloppnåing for regionalplan for vassforvaltning. Dette kan til dømes vere slepp frå Kvanndalsfoss.

Lyse føreslår ei minstevassføring på 1 m³/s i Roaldkvamsåa gjennom etablering av Nordmork kraftverk. Saman med habitattiltak i elva er dette innafor det fagrapportane føreslår. Sekretariatet meiner det vil vere ei føremon med eit prøvereglement i ein periode på minimum 5 år for å kunne optimalisere ei best mogleg tilpassa vassføring.

Lyse si løysing for Brattlandsdalsåa

Som omtalt ovanfor er Brattlandsdalsåa viktig for storauren. Undersøkingane sannsynleggjer at periodevis lav vassføring både vinter og sommar er avgrensande faktorar på fiskeproduksjonen. Fagrapporten foreslår derfor minstevassføring og habitattiltak som moglege avbøtande tiltak. Lyse kraft meiner slepp av minstevassføring i Brattlandsåa er komplisert og har høg kostnad. Tradisjonelt slepp av minstevassføring for den storaureførande delen av Brattlandsåa må skje frå Røldalsvatn på kote 380 om lag 15 km lenger oppe i vassdraget. Dei aviser derfor kravet.

I staden vil Lyse Kraft "*gjennomføre eventuelle biotopforbetrande tiltak i vassdraget basert på pågåande prosjekt der ein ser flaum og biotoptiltak i samanheng. I tillegg vil vi sjå vidare på moglegheit for etablering av eit pumpeanlegg for sikring av vassføring i kritiske periodar i dei nedre 600-700 metrane.*» Ei slik pumpeløysing er i liten grad omtalt i søknad, kunnskapsgrunnlag og revisjonsdokumentet, men Lyse kraft har omtalt dette som ei potensiell løysing i diverse presentasjonar og møte.

Brattlandsdalsåa – sluttvurdering

Sekretariatet meiner ei pumpe slik Lyse beskriv det er ein konstruktiv ide som vil kunne løyse behovet for meir vatn for storaure/laks i periodar med for lite vatn. Men kva med elva opptraums vandringshinderet på Nesflaten? I kommunane sitt krav om miljøtilpassa vassføring er det lagt vekt på nedre del av vassdraget der det er storaure. Det er forståeleg. Slik sekretariatet ser det har dette medført at det ikkje har vore gjennomført tilstrekkeleg kunnskapsinnhenting om vassdraget elles. Kva potensial har vassdraget i område frå Røldalsvatnet til anadrom sone på Nesflaten? Bør det vere ei minstevassføring på strekninga og kva med habitatforbetrande tiltak? Det bør innhentast kunnskap om dette, slik det også må utgreiast nærare om ei pumpeløysing ved Suldalsvatnet kan vere ei løysing for ei miljøtilpassa vassføring i storauren sitt gyte og oppvekstområde.

Eit slikt kunnskapsgrunnlag bør føreligge når ein tek stilling til om ei miljøtilpassa vassføring skal komme frå Røldalsvatnet (evt. sidevassdrag) eller berre vere i nedre del av vassdraget

gjennom pumping frå Suldalsvatnet. Dette kan likevel ikkje vere eit frivillig tiltak, men må forankrast som eit vilkår i vilkårsrevisjonen.

Sekretariatet meiner det vil vere ei føremon med eit prøvereglement i ein periode på minimum 5 år for å kunne optimalisere ei best mogleg tilpassa vassføring til dei habitatforbetrande tiltaka som blir iverksett.

Vurdering knytt til Stølsåa (vilkårsrevisjon)

Det er fremja krav om å betre miljøtilhøva i Stølsåa, der miljøtilpassa vassføring, erosjonsførebyggande og biotopforbetrande tiltak må inngå. Stølsåa har sitt utløp i Brattlandsdalsåa på Nesflaten, i sona med storaure.

Lyse kraft meiner tiltaket vil bli vere svært kostnadskrevjande blant anna fordi vatnet må hentast dels frå Vasstølsvatnet noko som fører til store produksjonstap på grunn av høgdeskilnad. Dessutan blir det vist til kunnskapsgrunnlaget som er utarbeida i samband med vilkårsrevisjonen. Denne viser at slepp i Stølsåa gir lite nytte for fisk, sidan forholda der er dårlege, og det er også risiko for innfrysing av vatn som blir tappa om vinteren.

Lyse Kraft vurderer slepp frå Stølsåa som ei dårleg løysing for å betre forholda for storaure og laks, og meiner det ikkje er grunnlag for å oppfylle kravet. Sekretariatet støttar Lyse sin konklusjon, men meiner at dette gjer det desto viktigare med miljøtilpassa vassføring i Brattlandsdalsåa.

Vurdering av Storelva (vilkårsrevisjon)

Storelva renn frå Valldalsvatnet og ned til Røldalsvatnet gjennom Røldal sentrum. Elva er ein sterkt modifisert vassførekomst sidan Valldalsvatnet er regulert, og det ikkje er minstevassføring i elva. Vassførekomsten er gitt moderat økologisk potensiale med låg presisjon i Vann-nett. Dette skuldast manglande minstevassføring og dårleg kunnskapsgrunnlag.

Pumpekraftverket mellom Votna og Valldalsvatnet vil føre til mindre overløp frå Valldalsvatnet til Storelva, som allereie har liten vasstilførsel. Dette fører til at frekvensen av flaum i Storelva vil minke. Ved reduksjon av spyleflaum risikerer ein å ikkje få reinska tilstrekkeleg habitat som eignar seg som gyte- og oppvekstområde (begroing). Dette kan på sikt verke negativt på kvaliteten på funksjonsområda i Storelva, og dermed på den naturlege rekrutteringa til Røldalsvatnet.

Sekretariatet meiner det vil vere eit naturleg med ei minstevassføring Storelva for å betre miljøtilstanden. Det bør stillast krav om eit betre kunnskapsgrunnlag om Storelva, som mellom anna vurderer ei minstevassføring i elva. Tiltak for å oppnå godt økologisk potensiale i elva som renn gjennom bygda, vil berre vere mogleg med minstevassføring. Fagrapporten (KU) presiserer også at *«det samlede kunnskapsgrunnlaget er for tynt for å gi konkrete vurderingar av potensiell virkning på Storelva»*.

Kunnskapsgrunnlaget (vilkårsrevisjon)

Det er i samband med vilkårsrevisjonen gjennomført ei rekkje undersøkingar knytt til vassførekomstar. Blant anna er det utført omfattande fiskeundersøkingar i magasina og innløpselvene til magasina. Det er også gjennomført kjemiske undersøkingar i fleire vassførekomstar. Aldri før har me hatt eit betre kunnskapsgrunnlag om vassdraga i konsesjonærområde enn kva me har nå. Det er bra.

I samband med vilkårsrevisjon hadde det likevel vore ønskjeleg at det låg føre ei samla oppdatert og fagleg kunnskapsgrunnlag om alle vassførekomstane som er påverka av konsesjonen. Manglande utgreiing om Storelva i Røldal er nemnd ovanfor, men det er fleire. Blant anna er det mange av vassførekomstane som etter vassforskrifta § 10 har fått fastsett mindre strenge miljømål (MSM) definert som dagens tilstand. Dette er bekkar/elver som ofte ligg nedstraums eit inntak. Desse vassførekomstane har ofte fått dette unntaket utan at det ligg føre eit fagleg kunnskapsgrunnlag. Sjølv om vassførekomsten er tørrlagt og utan liv etter eit bekkeinntak, kan dette fort endre seg litt nedstraums. Og kanskje hadde vore riktig med minstevassføring? Dette er kunnskap som manglar. Hovudformålet med ein vilkårsrevisjon er å betre miljø- og naturforholda. Da er det ei føresetnad at kunnskapsgrunnlaget er på plass. Eit slik kunnskapsgrunnlag er etterspurd i kommunane sitt krav til vilkårsrevisjon.

Det bør påleggast konsesjonæren å gjennomføre ei oppdatert kunnskapsinnhenting om dei aktuelle vassførekomstane.

Vurdering knytt til reguleringsmagasin (vilkårsrevisjon og OU)

Jamfør konsekvensvurdering for fisk og vassmiljø er reguleringsmagasina som vert påverka O/U-prosjektet, betydeleg påverka av eksisterande regulering. Dei planlagde tiltaka utgjer ei avgrensa tilleggsbelastning for nokre vassførekomstar. Meir variabel vasstand vil påverke næringsdyrproduksjon negativt med ytterlegare utarming av strandsona. Fiskens naturlege rekruttering vil også kunne bli negativt påverka.

For Isvatnet vil opphøyr av regulering gi forbetring for fisk og vassmiljø. Tverrelva nedstrøms bekkeinntak vil gå frå å ha god økologisk tilstand til å bli ein sterkt modifisert vassførekomst med ei minstevassføring.

Holmavatnet er eit vatn med godt fiske. Grunneigar opplyser at det og er noko næringsfiske i vatnet. Det er planlagt ei senking av lågaste regulerte vasstand med 5 meter, noko som fører til ei utviding av reguleringssona i Holmavatnet frå 10 til 15 meter. Senking vil føre til hyppigare variasjonar i vassmengda, noko som gir dårlegare levevilkår for vassplantar og organismar som lever i strandsona. Ei 15 meters reguleringssone overstig tolegrensa til fleire botnlevande organismar. Fisk vil miste noko av næringsgrunnlaget, i tillegg til at enkelte gyteområde vil bli utilgjengelege.

Konsekvensutgreiinga føreslår eit avbøtande tiltak for å bøte på dette. Det handlar om å oppretthalde skjoldkreps, som er viktig fiskeføde i Holmavatnet. For å sikre at arten held seg i reguleringsmagasinet, må vasstanden om hausten og våren/forsommaren vere omtrent lik. Dette gjer at egga skjoldkrepsen legg på grunt vatn om hausten kan klekke på våren/sommaren. Det er difor mogleg å legge til rette for manøvrering som sikrar arten i magasinet. Konsekvensutgreiinga foreslår dette, men Lyse Kraft meiner at denne typen restriksjonar kan medføre store kostnader og redusert nytte av reguleringa.

Sekretariatet meiner at ei manøvrering som sikrar skjoldkreps og dermed opprettheld viktige delar av dietten for aure i vatnet, er eit avbøtande tiltak som reduserer dei negative sidene ved ei regulering. NVE bør derfor sterkt vurdere om dette er eit vilkår som bør setjast for ei ytterlegare regulering av Holmavatnet.

Vurdering rundt temperatur for Suldalslaksen (O/U)

Suldalslågen er eit nasjonalt laksevassdrag. Det er godt dokumentert at grunna

vasskraftutbygging er elva i dag meir sommarkald og vintervarm enn uregulert. Dette påverkar vekst og produksjon av ungfisk. I pågåande vilkårsrevisjon for Ulla-Førre (Statkraft) har Suldal kommune stilt krav om tiltak som kan påverke temperaturen for å optimalisere elva som gyte- og oppvekstområde for anadrom fisk.

I søknad skriv Lyse Kraft at «den hydrologiske konsekvensutredningen oppsummerer at det ikke forventes endringer i vannføringsforholdene i Suldalslågen som følge av utbyggingen». Det blir ikkje sagt noko om korleis planane kan påverke vassstemperatur, og dermed miljø- og fiskeforhold i Suldalslågen.

Sekretariatet merkar seg at Statkraft i sin uttale til søknad om O/U og revisjon i RSK (datert 30.08.2024) ønsker at «søker belyser konsekvensene på Suldalslågen som følge av endret temperatur når vannslippet fra RSK endres». Dette støttast, problemstillinga må synleggjerast. Dersom det er slik at endra vasslipp i RSK-anlegga kan endre temperaturforhold i Suldalslågen i negativ retning, må det innførast vilkår som gjer at dette kan snuast i positiv retning for Suldalslaksen.

14.10.2024 Ryfylke vassområdeutval

Handsaming:

Det blei poengtert at det i dag er normalt å gi vilkår om minstevassføring i nye konsesjonar. Dersom me skal ta vassmiljøet på alvor bør dette vere tilfelle også i dei "store konsesjonane". I vilkårsrevisjonar er målet miljøforbetring. Det blei fremma forslag om å endre punkt 8 til følgjande:

I tilknytning til vilkårsrevisjonen må det påleggast Lyse Kraft å innhente eit tilfredsstillande kunnskapsgrunnlag om alle vassførekomstane i konsesjonen, inkludert dei som har fått fastsett mindre strenge miljømål (MSM) etter vassforskrifta. I utgangspunktet meiner vassområdeutvalet at det bør vere ei minstevassføring i alle vassdrag slik det i dag blir praktisert for alle nye vasskraftkonsesjonar.

Forslag til vedtak med endringsforslag blei samrøystes vedteke.

RYVA - 015/24 Vedtak:

Ryfylke vassområdeutval uttaler seg i lys av vassmiljø og vassforvaltning.

1. Vassområdeutvalet legg til grunn at standardvilkår for naturforvaltning innførast for RSK-anlegga. Desse vilkåra er viktige for å bidra til å minimera negative konsekvensar gjennom heimelen for å påleggja biologiske undersøkingar, utsetting av fisk og habitattiltak.
2. Utbyggingsløysinga som inkluderer Nordmork kraftverk synes å vere ei god løysing da dette inkluderer minstevassføring betydeleg over dagens lavvassføring i Roalkvamsåa. Dette vil vere særskilt viktig for staura av nasjonal verdi. Det er rimeleg at minstevassføring skal gjelde frå det tidspunkt Suldal 2B kraftverk blir sett i drift,

likevel innanfor ein periode på 5-7 år gjeldande frå konsesjonsdato.

3. Dersom Nordmork kraftstasjon ikkje blir bygd, må ei miljøtilpassa vassføring i Roalkvamsåa gis på anna måte gjennom vilkårsrevisjon. Dette må vere innan 2033 jamfør måloppnåing for regionalplan for vassforvaltning. Dette kan til dømes vere slepp frå Kvanndalsfoss.
4. Det må vere eit vilkår om miljøtilpassa vassføring i Brattlandsdalsåa. Dette vil vere viktig for storaure av nasjonal verdi, samt laks. Det må utgreiast nærare om vassføringa bør komme frå Røldalsvatnet og dermed gi ei minstevassføring gjennom heile dalføre, eller om ein skal pumpe vatn opp frå Suldalsvatnet (om lag 700 m) slik Lyse kraft beskriv.
5. I samband med minstevassføring i Roalkvamsåa og Brattlandsdalsåa må det også gjennomførast habitatforbetrande tiltak. For å optimalisere vassmengda/habitatet bør det vere eit prøvereglement før ein vedtek endeleg minstevassføring.
6. Lyse Kraft vurderer slepp frå Stølsåa som ei dårleg løysing for å betre forholda for storaure og laks. Vassområdeutvalet støttar dette, men desto viktigare er det med miljøtilpassa vassføring i Brattlandsdalsåa.
7. Minstevassføring må vurderast i Storelva i Røldal. For vidare vurdering må det gis pålegg om eit betre kunnskapsgrunnlag om vassførekomsten. Det må greiast ut kva konsekvensar nye utbyggingsplanar vil ha og om det bør innførast minstevassføring og/eller andre tiltak.
8. I tilknytning til vilkårsrevisjonen må det påleggast Lyse Kraft å innhente eit tilfredsstillande kunnskapsgrunnlag om alle vassførekomstane i konsesjonen, inkludert dei som har fått fastsett mindre strenge miljømål (MSM) etter vassforskrifta. I utgangspunktet meiner vassområdeutvalet at det bør vere ei minstevassføring i alle vassdrag slik det i dag blir praktisert for alle nye vasskraftkonsesjonar.
9. For Isvatnet vil opphøyr av regulering gi forbetring for fisk og vassmiljø. Vassområdeutvalet støtter opp om dette. Vassområdeutvalet er meir skeptiske til bekkeinntaket i Tverrelva og ber NVE vurdere om det ikkje er betre om elva får ha god økologisk tilstand å drenere til magasinet Sandvatn som i dag.
10. I Holmavatnet må det stillast vilkår om ei manøvrering som sikrar skjoldkreps og dermed opprettheld viktige delar av dietten for aure i vatnet. Dette vil vere eit avbøtande tiltak som reduserer dei negative sidene ved ei ytterlegare regulering.

11. NVE må pålegge Lyse kraft ei utgreiing som svarar ut korleis endra vasslipp i Suldalsvatnet kan påverke vassstemperatur, og dermed miljø- og fiskeforhold i Suldalslågen. Dersom det er slik at endra vasslipp etter søknad kan endre temperaturforhold i Suldalslågen i negativ retning, må det innførast vilkår som gjer at dette kan snuast i positiv retning.